

Η σημασία της πολιτικής συνοχής και ο ρόλος της Περιφέρειας στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που προέκυψαν από την πανδημία του COVID-19

Γεώργιος Μ. Ασπρίδης

Καθηγητής, Τμήμα Δασολογίας, Επιστημών Ξύλου και Σχεδιασμού, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, μέλος ΣΕΠ Ε.Α.Π.,
aspriidis@uth.gr

Λάμπρος Π. Μπαμπαλιούτας

Δικηγόρος - Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Μέλος ΣΕΠ Ε.Α.Π., Συντονιστής ΔΗΔ-72.
babalioutas.l@dsa.gr

Περίληψη

Η πανδημία του Covid-19 επιβάρυνε ακόμη περισσότερο την οικονομική και κοινωνική κρίση των τελευταίων ετών στην Ελλάδα αλλά και στα κράτη – μέλη της ΕΕ. Όλες οι περιφέρειες της Ευρώπης αντιμετώπισαν σοβαρά προβλήματα. Το αντίδοτο σε αυτά τα προβλήματα ήταν η πολιτική συνοχής, η κυριότερη πολιτική επενδύσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Μέσω αυτής μπορεί να στηριχθεί η οικονομική ανάπτυξη, η βιώσιμη και αειφόρος ανάπτυξη, η ανταγωνιστικότητα και να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας. Παράλληλα, μέσα από το θεσμικό ρόλο της Περιφέρειας και τα Προγράμματα των Διαχειριστικών Περιόδων 2007-2013, 2014-2020 και 2021-2027, γίνεται προσπάθεια να μειωθούν οι κοινωνικές και περιφερειακές ανισότητες. Σε αυτή την προσπάθεια η χρηματοδότηση δημόσιων πολιτικών μέσω των ΕΣΠΑ συμβάλλει στην αξιοποίηση των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων των ελληνικών Περιφερειών και διαμορφώνει στρατηγικές για την έρευνα και την καινοτομία στο περιβάλλον του ψηφιακού μετασχηματισμού και της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Το δεύτερο σκέλος της πολιτικής συνοχής αναφέρεται στη χωρική και αστική ανάπτυξη, μέσω της ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων. Η μελέτη θα παρουσιάσει στοιχεία της απορροφητικότητας των ΕΣΠΑ και τα αποτελέσματα στην ανάπτυξη των Περιφερειών.

Τα συμπεράσματα – προτάσεις της μελέτης θα εισφέρουν στο σχεδιασμό μιας Εθνικής πολιτικής για την περιφερειακή ανάπτυξη και την καλύτερη αξιοποίηση των πόρων, ώστε οι μελλοντικές επενδύσεις να μπορούν να είναι οικονομικά βιώσιμες και να συμβάλλουν ώστε η Ελλάδα να έχει μεγαλύτερη και ισόρροπη ανάπτυξη μεταξύ των Περιφερειών.

Λέξεις-κλειδιά : Επενδύσεις, NUTS, Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή, Περιφέρειες, Περιφερειακή Πολιτική

1. Εισαγωγή

Η έννοια της οικονομικής ανάπτυξης των Περιφερειών (Κόνσολας, 1997), όπως εξάλλου και συνταγματικά προσδιορίζεται από τα άρθρα 102 και 106 παρ. 1 του Συντάγματος (Λιγωμένου, Παπάζογλου-Μητροπούλου και Μπαμπαλιούτας, 2016), σε συνδυασμό με την άσκηση της πολιτικής της Ε.Ε. για την οικονομική και κοινωνική συνοχή, όπως επιτάσσει η Συνθήκη της Λισσαβόνας στα άρθρα 174 επ. (Ηλιάδου, 2020· Μούσης, 2018· Γιώτη-Παπαδάκη, 2010) και η αναγκαιότητα μιας σταθερής περιφερειακής πολιτικής (Πετράκος και Ψυχάρης, 2016), αποτελούν

προκλήσεις για τη δημόσια διοίκηση, ιδίως στην μετά Covid-19 εποχή. Τούτο διότι αναφέρεται στις μεταρρυθμίσεις που πρέπει να λάβουν χώρα σε συγκεκριμένη Προγραμματική Περίοδο, αλλά και στον προγραμματισμό που θα πρέπει να ακολουθηθεί, είτε φιλελεύθερο, είτε ολοκληρωτικό, σε θεσμικό, οικονομικό και ελεγκτικό επίπεδο, προσδιορίζοντας εκ νέου τη σχέση μεταξύ διοίκησης και διοικουμένων, αναμορφώνοντας ταυτόχρονα τις δομές του σύγχρονου γραφειοκρατικού Κράτους.

Για να επιτευχθεί ο στόχος της παρουσίας της πολιτικής συνοχής και του ρόλου των Περιφερειών θα χρησιμοποιηθεί το μεθοδολογικό εργαλείο της βιβλιογραφικής ανασκόπησης (μελέτη πρωτογενών και δευτερογενών πηγών) που αναδεικνύει την ολιστική προσέγγιση του υπό συζήτηση θέματος. Μελετήθηκαν πολλά δευτερογενή δημοσιεύματα, όπως μελέτες διεθνών και εθνικών οργανισμών, άρθρα, εκθέσεις εμπειρογνομώνων, βιβλία και άλλα. Το κείμενο θα παραθέσει απόψεις σχετικά με αυτές τις πολιτικές (Babbie, 2018).

2. Η πολιτική της Ε.Ε. για την οικονομική και κοινωνική συνοχή

Στις αρχές της δεκαετίας του 1980 και μετά την ένταξη της Ελλάδας στην τότε ΕΟΚ, τα ΜΟΠ παρείχαν στην ελληνική οικονομία αναπτυξιακή συνδρομή και συνέβαλαν στη θέσπιση της νέας διαρθρωτικής πολιτικής συνοχής από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα λίγα χρόνια μετά (πακέτα Ντελόρ, ΚΠΣ, ΕΣΠΑ). Η εμπειρία έδειξε ότι στην ΕΕ τα προβλήματα είναι δυνατόν να λύνονται μέσω στρατηγικών δράσεων και διαπραγματεύσεων. Αργότερα δημιουργήθηκε η ΜΟΔ η οποία άσκησε διαχειριστικό έλεγχο και κατένειμε τα σχετικά κονδύλια. Ιδρύθηκε το 1996 με κοινή απόφαση της Ελληνικής Κυβέρνησης και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Έλεγε το Β΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 1994 - 1999, το Γ΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 2000 - 2006 και το ΕΣΠΑ 2007 - 2013. Η ΜΟΔ ορίστηκε ως ο Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης Τεχνικής Βοήθειας και ενεργοποίησε υπηρεσίες για την κάλυψη αυτών των αναγκών (Λαλιώτη, 2002· <https://www.mou.gr/el/Pages/MOU3rdCSF.aspx>).

Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τον Ηλ. Νικολαΐδη και δημοσιεύθηκε στην ιστοσελίδα <https://www.dianeosis.org/2016/02/espa-main> «Κατά την περίοδο ΕΣΠΑ 2007-2013, περίπου 11.500 έργα εντάχθηκαν προς χρηματοδότηση. Δεν είναι όλα ευρέως γνωστά σαν το Taxis, ούτε αποτελεσματικά και χρήσιμα με τρόπους προφανείς, όπως συμβαίνει με τους οδικούς άξονες ή το μετρό. Για να γίνει αντιληπτός ο τρόπος με τον οποίο επιλέγονται τα έργα πρέπει να μελετηθεί ολόκληρη τη δομή λήψης αποφάσεων για τη χρηματοδότηση από τα τρία διαρθρωτικά ταμεία, καθώς και το μηχανισμό αξιολόγησης αυτών των χρηματοδοτήσεων».

Η προαγωγή των τοπικών κοινωνιών και οικονομιών, θα πρέπει να λάβει υπόψη της, την γεω-μορφολογία των Περιφερειών, σε συνδυασμό με τη δυνατότητα αξιοποίησης όλων των πλουτοπαραγωγικών πηγών, «Για την εδραίωση της κοινωνικής ειρήνης και την προστασία του κοινωνικού συμφέροντος», όπως επιτακτικά ορίζει το άρθρο 106 παρ. 1 του Συντάγματος (Μπαμπαλιούτας, Α, 2021), αλλά και τομείς που στο παρελθόν δεν έτυχαν της κατάλληλης θεσμικής αντιμετώπισης, όπως για παράδειγμα η άμεση σύνδεση των αναγκών της τοπικής οικονομίας και κοινωνίας με το επιστημονικό έργο και τη δράση των Τμημάτων της ανώτατης εκπαίδευσης που εδρεύουν σε κάθε μία Περιφέρεια, ή ακόμη και η χρήση των ΤΠΕ στη δημόσια διοίκηση και ιδίως στην τοπική αυτοδιοίκηση α΄ βαθμού, η οποία και υστερεί στον τομέα αυτό.

Επομένως η περιφερειακή ανάπτυξη δεν εξαρτάται άμεσα μόνο και μόνο από την αποκεντρωμένη (ή μη) οργανωτική δομή της Χώρας, ή από τον ιδιαίτερο ρόλο

των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και την ενίσχυσή τους με αρμοδιότητες, οικονομικούς πόρους, ανθρώπινο προσωπικό. Εξαρτάται και από την προστιθέμενη αξία, που θα εξαχθεί από την άσκηση της πολιτικής της Ε.Ε. για την οικονομική και κοινωνική συνοχή, τόσο σε κεντρικό επίπεδο, με την εκπόνηση του «Συμφώνου εταιρικής σχέσης» κατά τους ορισμούς του Κανονισμού (Ε.Ε.) 1303/2013 (Μπαμπαλιούτας και Μητσόπουλος, 2014) (για την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020) και του «Εταιρικού Συμφώνου Περιφερειακής Ανάπτυξης» (για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027), το οποίο ήδη έχει κατατεθεί εκ μέρους της Χώρας μας και έχει εγκριθεί με την υπ' αριθμ. C (2021) 5617/29-7-2021 απόφαση της Επιτροπής.

3. Η Προγραμματική Περίοδος 2021-2027, οι βασικοί Στόχοι Πολιτικής και οι Ευρωπαϊκές Περιφέρειες :

Είναι χαρακτηριστικό ότι σε αρκετούς Τομείς-Στόχους Πολιτικής όπως οι «Smarter Europe» (με χρηματοδότηση από το ΕΤΠΑ), «Greener Europe» (με χρηματοδότηση από τα Ταμεία EMFAF, ΤΣ και ΕΤΠΑ), «Connected Europe» (με χρηματοδότηση από τα Ταμεία ΤΑ και ΕΤΠΑ), «Social Europe» (με χρηματοδότηση από τα Ταμεία ΕΤΠΑ και ΕΚΤ+), «Europe closer to citizens» (με χρηματοδότηση από τα Ταμεία EMFAF και ΕΤΠΑ), εντάσσονται και τα 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, με τις επιμέρους παραμέτρους που ορίζει η Ε.Ε. και την ένταξη των Περιφερειών σε τρεις βασικές κατηγορίες.

Ήδη για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, έχουν εκδοθεί τόσο ο Κανονισμός (ΕΕ, Ευρατόμ) 2020/2093 του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2020, «για τον καθορισμό του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου για τα έτη 2021 έως 2027» (σε Επίσημη Εφημερίδα της Ε.Ε., L1 433 της 22-12-2020), όσο και οι κάτωθι Κανονισμοί :

α) Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1056 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2021, «για τη θέσπιση του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης»,

β) Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1057 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2021, «περί ιδρύσεως του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ΕΚΤ+) και καταργήσεως του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1296/2013»,

γ) Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1058 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2021, «για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής»,

δ) Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1059 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2021, «για τις ειδικές διατάξεις που διέπουν τον στόχο «Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία» (Interreg) που υποστηρίζεται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και τους μηχανισμούς εξωτερικής χρηματοδότησης» και

ε) Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1060 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2021, «για τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ταμείο Συνοχής, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας και δημοσιονομικών κανόνων για τα εν λόγω Ταμεία και για το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Χρηματοδοτική Στήριξη της Διαχείρισης των Συνόρων και την Πολιτική των Θεωρήσεων» (Επίσημη Εφημερίδα της Ε.Ε., L 231, της 30^{ης} Ιουνίου 2021) (Μπαμπαλιούτας, Β, 2021).

Με βάση τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/1060, άρθρο 5, ως Στόχοι ορίζονται οι κάτωθι :

α) μια Ευρώπη πιο ανταγωνιστική και πιο έξυπνη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού και της περιφερειακής συνδεσιμότητας ΤΠΕ,

β) μια πιο πράσινη και ανθεκτική Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα και καθ' οδόν προς μια οικονομία καθαρών μηδενικών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, μέσω της προώθησης της δίκαιης μετάβασης σε καθарές μορφές ενέργειας, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, του μετριασμού της κλιματικής αλλαγής και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης των κινδύνων, και της βιώσιμης αστικής κινητικότητας,

γ) μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας,

δ) μια πιο κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και

ε) μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης όλων των εδαφικών τύπων και τοπικών πρωτοβουλιών,

Στο σημείο αυτό είναι αναγκαίο να τονιστεί ότι η ΕΕ δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη συνεργασία μεταξύ κεντρικής διοίκησης και περιφερειακών και τοπικών αρχών, στο πλαίσιο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, ως εταίρων στα πλαίσια της «Συμφωνίας εταιρικής σχέσης» (άρθρα 8 παρ. 1 και 10-14 του Κανονισμού), αλλά και στην τοπική ανάπτυξη με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων, προάγοντας τις τελευταίες σε σημαντικό εταίρο ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής (άρθρα 28 εδάφιο β' και 31-34 του Κανονισμού).

Σύμφωνα με το άρθρο 108 του Κανονισμού, οι πόροι από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ+ για τον στόχο «Επενδύσεις στην απασχόληση και την ανάπτυξη» κατανομούνται μεταξύ των ακόλουθων τριών κατηγοριών περιφερειών επιπέδου NUTS 2:

α) στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, των οποίων το κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι χαμηλότερο από το 75% του μέσου κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ της ΕΕ-27 («λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες»),

β) στις περιφέρειες μετάβασης, των οποίων το κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι μεταξύ του 75% και του 100% του μέσου κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ της ΕΕ-27 («περιφέρειες μετάβασης»)

και γ) περισσότερες ανεπτυγμένες περιφέρειες, των οποίων το κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι υψηλότερο από το 100% του μέσου κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ της ΕΕ-27 («περισσότερες ανεπτυγμένες περιφέρειες»).

Η ταξινόμηση των περιφερειών σε μία από τις τρεις κατηγορίες περιφέρειας καθορίζεται με βάση τον τρόπο με τον οποίο το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ κάθε περιφέρειας, που μετράται σε μονάδες αγοραστικής δύναμης («ΜΑΔ») και υπολογίζεται βάσει των στοιχείων της Ένωσης για την περίοδο 2015-2017, σχετίζεται με το μέσο κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ της ΕΕ-27 για την ίδια περίοδο αναφοράς.

Το Ταμείο Συνοχής στηρίζει τα κράτη μέλη των οποίων το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εθνικό εισόδημα (ΑΕΕ), που μετράται σε ΜΑΔ και υπολογίζεται βάσει των στοιχείων της Ένωσης για την περίοδο 2015-2017, είναι χαμηλότερο από το 90 % του μέσου κατά κεφαλήν ΑΕΕ της ΕΕ-27 για την ίδια περίοδο αναφοράς.

Οι πόροι που διατίθενται για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή και για δημοσιονομικές δεσμεύσεις για την περίοδο 2021-2027 στο πλαίσιο του ΠΔΠ ανέρχονται σε 330.234.776.621 € σε τιμές 2018 για το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ+ και το

Ταμείο Συνοχής, και σε 7.500.000.000 € σε τιμές 2018 για το ΤΔΜ και συμπληρώνονται με ποσό ύψους 10.000.000.000 € σε τιμές 2018 για μέτρα που αναφέρονται στους σκοπούς του κανονισμού του ΤΔΜ και υπόκεινται σε τιμαριθμική αναπροσαρμογή 2% ετησίως (άρθρο 109 του Κανονισμού).

Οι πόροι για τον Στόχο «Επενδύσεις στην απασχόληση και την ανάπτυξη» στο πλαίσιο του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου ανέρχονται στο 97,6 % των συνολικών πόρων (δηλαδή συνολικά σε 329.684.776.621 €) και κατανομούνται ως εξής :

α) 61,3% (δηλαδή συνολικά 202.226.984.629 €) στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες,

β) 14,5% (δηλαδή συνολικά 47.771.802.082 €) στις περιφέρειες μετάβασης,

γ) 8,3% (δηλαδή συνολικά 27.202.682.372 €) στις περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες,

δ) 12,9% (δηλαδή συνολικά 42.555.570.217 €) στα κράτη μέλη που στηρίζονται από το Ταμείο Συνοχής,

ε) 0,6% (δηλαδή συνολικά 1.927.737.321 €) ως πρόσθετη χρηματοδότηση για τις εξόχως απόκεντρες περιοχές και τις περιφέρειες επιπέδου NUTS 2 οι οποίες πληρούν τα κριτήρια, ήτοι i) 0,2% (δηλαδή συνολικά 500.000.000 €) για διαπεριφερειακές επενδύσεις στην καινοτομία και ii) 2,3% (δηλαδή συνολικά 7.500.000.000 €) για το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης.

Το ύψος των πόρων που διατίθενται για το ΕΚΤ+ στο πλαίσιο του στόχου «Επενδύσεις στην απασχόληση και την ανάπτυξη» ανέρχεται σε 87.319.331.844 €, ενώ οι πόροι για τον στόχο «Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία» (Interreg) ανέρχονται στο 2,4% των συνολικών πόρων που διατίθενται για δημοσιονομικές δεσμεύσεις από τα Ταμεία για την περίοδο 2021-2027 (δηλαδή συνολικά σε 8.050.000.000 €) (άρθρο 109 του Κανονισμού) (<https://www.espa.gr/el/Pages/newprogperiod21-27.aspx>).

4. Συμπεράσματα

Η πανδημία του COVID-19 δημιούργησε πολλά και σοβαρά οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα στα κράτη – μέλη της ΕΕ. Και ειδικά στην Ελλάδα «συνέχισε» μια μακρά περίοδο δημοσιονομικής προσαρμογής λόγω των μνημονίων της προηγούμενης δεκαετίας. Στο πλαίσιο αντιμετώπισης όλων αυτών των επιπτώσεων και για την ανάκαμψη της ευρωπαϊκής οικονομίας η ΕΕ συμφώνησε στη διανομή ενός μεγάλου οικονομικού πακέτου για την ανάκαμψη των χωρών την επταετία 2021-2027. Οι κυριότεροι στόχοι είναι η προώθηση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής της Ένωσης, η ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής ανθεκτικότητας, ο μετριασμός των κοινωνικών και οικονομικών επιπτώσεων της κρίσης και τέλος η υποστήριξη του πράσινου και ψηφιακού μετασχηματισμού (<https://www.espa.gr/el/Pages/newprogperiod21-27.aspx>). Η χρηματοδότηση από την ΕΕ δύναται να λάβει τις ακόλουθες μορφές : επιχορηγήσεις, επιδοτήσεις, βραβεία και δάνεια (https://european-union.europa.eu/live-work-study/funding-grants-subsidies_el). Οι ελληνικές Περιφέρειες καλούνται να διαδραματίσουν έναν σημαντικό ρόλο, ιδίως συμμετέχοντας σε Προγράμματα που αφορούν την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση και τον Ψηφιακό Μετασχηματισμό, σε συνδυασμό με τους βασικούς Τομείς παραγωγής καθεμιάς. Η περίοδος του Covid-19 ανέδειξε την αδήριτη ανάγκη για ενίσχυση των υπηρεσιών που παράγονται από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ιδίως του α' βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των πολιτικών που σχετίζονται άμεσα με τις Δράσεις που έχουν ως κύριο άξονα τον πολίτη-δημότη και την συμμετοχή του στην οικονομική και κοινωνική ζωή των τοπικών κοινωνιών.

Βιβλιογραφία - δικτυογραφία

Γιώτη-Παπαδάκη, Ό. (2010). *Ευρωπαϊκή Πολιτική Ολοκλήρωση και Πολιτικές Αλληλεγγύης*. 2^η έκδοση, Αθήνα : Κριτική.

Babbie, E. (2018). *The basics of social research*. 4th edition. USA : Thomson Higher Education.

Ηλιάδου, Αικ. (2020). «Ερμηνεία άρθρων 174 επ. Συνθήκης Λισσαβόνας». Σε Σκουρή, Βασ., «Συνθήκη Λισσαβόνας». Ερμηνεία κατ' άρθρο. Αθήνα - Θεσσαλονίκη : Σάκκουλας Α.Ε.

Κόνσολας, Ν. (1997). *Σύγχρονη Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική*. Αθήνα : Παπαζήσης.

Λαλιώτη, Β. (2002). *Η Μονάδα Οργάνωσης της Διαχείρισης του ΚΠΣ*. Αθήνα – Κομοτηνή : Αντ. Ν. Σάκκουλας.

Λιγωμένου, Αν., Παπάζογλου-Μητροπούλου Αιμ., και Μπαμπαλιούτας, Λ. (2016). «Η συνταγματική κατοχύρωση της περιφερειακής ανάπτυξης στην Ελλάδα – Η διαλεκτική της σχέση με τη διοικητική αποκέντρωση και την τοπική αυτοδιοίκηση», σε 19^ο Επιστημονικό Συνέδριο του Συνδέσμου Ελλήνων Περιφερειολόγων υπό τον τίτλο : «Οι περιφερειακές επιπτώσεις της ύφεσης της ελληνικής οικονομίας και οι συνέπειές τους», (Λαμία, 12-13/5/2016), Κείμενα Επιστημονικών Εισηγήσεων.

Μούσης, Ν. (2018). *Ευρωπαϊκή Ένωση, Δίκαιο, Οικονομία, Πολιτική*. 16^η έκδοση. Αθήνα : Παπαζήσης.

Μπαμπαλιούτας, Λ. (2021), *Το σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο της ελληνικής δημόσιας διοίκησης*. Τόμοι Α' και Β', 3^η έκδοση. Αθήνα - Θεσσαλονίκη : Σάκκουλας Α.Ε.

Μπαμπαλιούτας, Λ., και Μητσόπουλος, Κ. (2014). *Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και Περιφερειακή Πολιτική της Ε.Ε*. Αθήνα – Θεσσαλονίκη : Σάκκουλας Α.Ε.

Πετράκος, Γ., και Ψυχάρης Γ. (2016). *Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα*. 2^η έκδοση, Αθήνα : Κριτική.

On line διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://european-union.europa.eu/live-work-study/funding-grants-subsidies_el, προσπελάσθηκε στις 12/7/2022.

On line διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.espa.gr/el/Pages/newprogrperiod21-27.aspx>, προσπελάσθηκε στις 12/7/2022.

On line διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/>, προσπελάσθηκε στις 12/7/2022.

On line διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.dianeosis.org/2016/02/espa-main>, προσπελάσθηκε στις 12/7/2022.

On line διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.mou.gr/el/Pages/MOU3rdCSF.aspx>, προσπελάσθηκε στις 23/6/2022.

Θεσμικά κείμενα της Ε.Ε.

European Union, “Treaty on European Union and the functioning of the European Union”, (2016/C 202/01), EU, 2016.

Κανονισμός (Ε.Ε.) 1303/2013, Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ αριθμ. L 347 της 20/12/2013.

Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1060, Επίσημη Εφημερίδα της Ε.Ε. L 231 της 30^{ης} Ιουνίου 2021.

The importance of cohesion policy and the role of the Regions in addressing the problems arising from the pandemic of COVID-19

Aspidis M. George

Professor, Department of Forestry, Wood Sciences and Design,
University of Thessaly,
11 - 13 V. Griva Str, Karditsa 43100, Greece
Adjunct Lecturer Hellenic Open University, Greece
aspidis@uth.gr

Labros P. Babalioutas

Lawyer - Assistant Professor, Department of Public Administration,
Panteion University, Adjunct Lecturer Hellenic Open University,
Coordinator DHD-72.
babalioutas.l@dsa.gr

Abstract

The Covid-19 pandemic has further aggravated the economic and social crisis of recent years in Greece and the EU Member States. All regions of Europe faced serious problems. The antidote to these problems was cohesion policy, the main investment policy in the European Union. Through it, economic growth, sustainable and sustainable development, competitiveness and the creation of new jobs can be supported. At the same time, through the institutional role of the Region and the programmes of the 2007-2013, 2014-2020 and 2021-2027 management periods, efforts are being made to reduce social and regional disparities. In this effort, the funding of public policies through the NSRF contributes to the exploitation of the competitive advantages of the Greek regions and shapes strategies for research and innovation in the environment of digital transformation and e-government. The second strand of cohesion policy refers to spatial and urban development, through community-led development. The study will present data on the absorption rate of the NSRF and the results on the development of the regions.

The conclusions - recommendations of the study will contribute to the design of a national policy for regional development and the better use of resources, so that future investments can be economically viable and contribute to a greater and balanced development of Greece among the regions.

Key-words : Regions, NUTS, Regional Policy, Economic and Social Cohesion, Regional Policy, Investment